

MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Pénteken November' 8-dik napján, 1816-dik esztendőben.

Spanyol Ország.

Madridból így irtak Okt. 3-dikán. — A' Királynénak Sept. 28-dikán lett Madrid-ba való megérkezésének környúlállásai között említést érdemelnek továbbá még az itt következők is: A' Király a' város' kapui előtt fogadta a' maga jövendőbeli kedvesét, 's Infans *Don Carlóssal* égygyütt ló hátton kísérték-bé az Udvarig. A' Király másik ifiabb testvére *Don Antonio* a' Királyné mellett ült a' hintóban. A' nép a' hintó-elől a' lovakat kifogta és maga vonta azt. — A' közönségessé tétetett *Amnestianak* következése szerint, Cardinális *Bourbon* vala az első, ki a' Királynak ezen kegyelmes-ségéből részesedett; kit a' Király a' maga Frantzia országból lett visszaérkezése után azonnal *Toledóba* küldött vala számkivetés-be. Most szabadságának visszanyerésén kívül még az a' szerentséje is vala, hogy a' Királynénak, egész a' maga Fő Papi megyéje' határának széléig eleibe mehetett 's ő Felségét *Aranjuozig* kísérbette. Arra is engedelmet nyert már ugyan ő, hogy Famiiliájával égygyütt bémehet lakni *Madrid-ba*. Ezen *Bourbonnak* idősebb testvér hűgát vette volt feleségül a' Békesség' fejedelme, a' melly házassága által a' Királyi Udvarhoz a' tudva lévő nagy befolyást kapta. A' *Spanyol* országlószék valamint Párisban úgy más idegen országokban is kihirdettette a' maga Konzúljai által, hogy a' következő végzések, mellyek a' Ki-

rállynak *Spanyol* országba lett visszaérkezése után kiadattattak, ennekutánna is meg fognak a' magok erejekben maradni, úgy mint: — 1) Az a' végzés, a' melly 1814-ben Május 30-dikán költ, és a' melynek foglatatja ez: — „Mind azok a' *Spanyolok*, kik az erőszakosan *Spanyol* országra taszitatott Országlásnak ideje alatt, mint Ministerek, Státustanátsosok, Követségi tisztviselők, Generálisok, 's bé foglatva a' Kapitánytól fogva felfelé való tisztek, Prefektusok, Al-Prefektusok, a' Politizai-ministeriumnak, a' Juntáknak, és minden Criminalis Törvényszékeknek tagjai, kik valamely tiszti karban voltak, 's a' kik az erőszakosan bényomakodott Országlószéktől valamely titlust vagy papi méltóságot elfogadtak, 's a' Királynak vissza-jövetelétől fogva kívándoroltak, az országba többé vissza nem jöhetnek, és ha vissza jönnek, a' határról vitetessenek-ki. — 2) Ilyen végzés másodszor az, a' melly 1815-ben Augustus' 23-dikán adatott-ki, 's a' melly által minden Frantziáknak, a' kik kereskedés végett, vagy pedig ha mingyárt csak újságlátásnak okáért is, *Spanyol* országba jönnek, a' parantsóltatik, hogy passusaikat azon *Spanyol* tartomány' Fő Kapitánya által, a' hol *Spanyol* országba belépnek, vidimáltassák. — 3) Az 1816-ban Jan. 9-dikén kijött végzés, melly által ez a' Frantziákat illető parantsolat, közönségesen, minden *Spanyol* országba, közönségesen, minden *Spanyol* országba menő, vagy onnét kijövő idegenekre ki-terjesztetett.

Ugyan csak ezen napokban a Spanyol szép gyapjas juhoknak az országból való kivetettetését szorosán tilalmazó régibb törvények is, mellyekre a lefolyt Frantzia zürzavaros időkben semmi tekintet nem lehetett, a Királynak egy tulajdon kezeirása alatt kijött kemény parantsolatja által, ismét megújítottak.

Nagy Britannia.

A Walesi Hertzezné (a Régens Princz felesége) rendelést tett Romában, Commucini nevű Ritternek, hogy számára külömbkülömb historiai nevezetes történeteket ábrázoló rajzolatokat készíttessen. A történetek, mellyeket a festőknek a kidolgozásra eleikbe szabott, mind az Angliai historiából vétettek, kivéven egygyet, a melly Magyar Országnak ditsóitására fog szolgálni. Ez a Magyar Rende' gyűlésének azt a nevezetes időpontját fogja képzelteni, midőn a magok elfelejthetetlen emlékeztető Mária Theresiájoknak a védelmezésére, magokat véreknek és életjeknek feláldozásával lekötelezték, 's hiteknek letétele által elajánlották. — Sok szép egyéb ritkaságokat is hozott magával ez a Királyi Hertzegasszony a maga Görög országi 's az Afrikai és Asiai tartományokban tett útözásaiból vissza. Ezek mind az ő Cómótó mellett, Olasz országban, egy az igézésig szép vidéken lévő falusi kastélyába gyűjtettének, a hol, mint gondoltatik, ezután lakását fogja venni ő Királyi Hertzegasszonysága.

B e t s.

Ő Cs. K. Felsőge kegyelmesen méltóztatott Nagy Méltóságú Gróf Csábrághii és Szünyai Koháry Ferentz Ur' ő Excellentiáját, Muráynak örökös urát, a maga Valóságos Titkos Tanácsosát 's Camerariusát, Magyar Udvari Vice-Cancellariusát, Magyar Ország Fő Pohárnokmesterét, N. Hont Varmegyenek örökös Fő Ispányát, a Polgári

Betsület-Rend' Arany Keresztjének Tulajdonosát, valamint a tulajdon maga sok esztendőktől fogva való megkülömböztetett, hűséges, hasznos, és ő Cs. K. Felsőge'nek nagy megelégedésére tett, Fő hivatalokban való szolgálataira; úgy Familiájának régi nemeségére, 's ősei által a Magyar Korona eránt már a legrégibb időkben is de kiváltképpen a Magyar Hazának a Fő Hertzegi Felsőge Ház alá lett jutásától fogva, valamint a háborus úgy békekészes időkben szerzett nagy érdemeire való tekintetből, az Austriai Császári Birodalombéli Hertzegi Méltóságra oly módon felemelni, hogy a Hertzegi Méltóság mindenkor az ő Familiája törvényes házasságából lejendő első szülöttre menyén által, 's az erről való Hertzegi Diplomát a múlt esztendőben November' 15-dik napján expediáltatni.

Az Austriai Beobachterben ilyen megjegyzés jöve ki a Szent Szövetségbe való beállásról: —

„Mint ha, úgy mond, a Státusokat illető tudományoknak tárgyaira nézve még nem elég sok *problematicus* kérdések 's külömböző vélekedések forognának-fenn, nem régen ismét abba a háládatlan foglalkosságba avatkozának némely Német 's egyéb külső országi újságírók, hogy kétségbe hozzák azt, hogy a Frantzia Király 's az Angliai Régens Princz, az 1815-dik esztendőben September 26-dikán költ, 's Szent Szövetségnek neve alatt esmérletes Aktába beléállottak volna, 's még pedig abban a szempillantatban tevék ezt kétségessé, melyben az Orosz Udvar azon meghívásokban, mellyeket az ezen Szövetségbe való meghívásra külömbkülömb Fejedelmekhez, 's egyebek között a maga Tigurumban lévő Követje által a Helvétziai Országfőszékhez intézett, az említett Uralkodóknak (a Frantzia Királynak 's az Angliai Régens Princznek) ebbe a Szövetségbe lett beállásokról, meghatározott módon úgy emlékezik, mint megtörtént dologról. Nékünk e'sze-

rént most egy felől ő Felségének, az Orosz Császárnak nyilvánosságos és meghatározott nyilatkozatásaival, másfelől pedig bizonyos Újságíró Uraknak ellenvetéseikkel van dolgunk. —

„A' mi ezen urakat egy illy nagy kü- lömségű 's egyszersmind illy üres es fundamentum nélküli való vetekedésre bírta, gyanítható képpen az a' közzülok valamelyik által felfogatott *Distingvalás* (megkülömböztetés) volt, melynek az ezen Szövetségi Aktában kifejezetteve levő *principiumok*: 's az azáltal (gondolhatóképpen) megfundáltatott *kötelességek* között, valami helye lehet. A' *principiumokat*, így ítélnék ezek az írók, igen is, elfogadhaták. XVIII-dik Lajos és az Angliai Régens Princz, de nem ám a' *kötelességeket*, melyre a' Kamaráknak 's a' Parlamentum házainak helybehagyása is megkívántatott volna. Ezen Fejedelmeknek abba való beállása, így ítélnék továbbá, csak személyes és nem Státuskötési erővel bíró munka lehetett. —

„Az elsőül ezen ellenvetések közzül, a' mi tudniillik a' Szövetség' foglatját illeti, azt kell megjegyezni, hogy ezen egész Aktában még nyoma sincs valamely meghatározott 's annál kevesebbé valamely *diplomatikai* elköteleztetődésnek, vagy valami ígértételeknek. Mert annyira csak senki nem úzi talám a' dolgoknak féremagyarázását, hogy a' Szövetségi Aktában ezen ártatlan kifejezéseket: hogy *mindin keresztény Fejedelmek' alattvalóinak, egymás eránt segedelemmel kell viseltetniek*, egy Szövetségi Kötésbeli elkötelezésnek állítsa lenni. Ez a' Szövetségi Akta kezdetétől fogva végéig nem egyéb, hanem csak bizonyos közösleges principiumoknak felállítása; e' volt a' véle való célzás; e' volt egyedül való tárgya. Az a' Fejedelem, a' ki ezen principiumokat, melyeket azonközben magától égygyik is el nem taszithat, minthogy ezek minden szabad akaraton felyűlválók, a' magáéinak lenni kinyilatkoztatja, az, a' szónak legszorósabb és leg telyesebb értelme-

szerént belé áll a' September' 26-dikán költ Szövetségi Aktába, minthogy ezen principumokon kívül semmi egyéb materiája, semmi egyéb tárgya 's fundamentoma nincsen a' reáállásnak vagy nemállásnak.

„A' mi pedig a' beállás' vagy reáállítás' kinyilatkoztatásának külső formáját illeti, úgy látszik, hogy a' bíráló Urak nem tudják, hogy ezen Szövetségnek Fő Aktája minden diplomatikai formalítások nélkül köttetett, ezt a' Fejedelmek csak magok intézték-el és dolgozták ki egymás között, csak magok írták alá, semmi Ministeri aláírások nem járultak hozzá, és semmi Státus Fő tisztviselői kar által meg nem hitelesítetett. Nem is volt ezen formalításokra semmi szüksége; nem kellett ennek semmi féle Státusok' kötésivé lenni; néhány tudós újságírókat kivéven, mások nem is adták ennek ezen nevet soha; ez egy közösleges vallástétele a' Fejedelmek', személyes és állandó akaratjoknak, az eránt, hogy tselekedeteiknek simórmértékéül mindenkor a' thrónusok' és népek' leguagyobb és legszentebb javát fogják tartani. Valamint a' Fő Aktának származásakor, erre nézve mindenek magoktól a' Fejedelmektől eredtek, úgy az ebbe való beállás eránt más Fejedelmekhez intéztetett meghívás is csak magoknak a' Szövetség' Szerzőinek tulajdon nevekben és tulajdon kezeikírása által történt. Ehez képpest, ha ezt, XVIII-dik Lajos és az Angliai Régens Princz a' magok tulajdon nevekben 's tulajdon kezeik által, egyéberánt legnyilvánosságosabb kifejezésekben, tették is: ez a' mód mindazonáltal tsakugyan az egész munka' tulajdonságával tökéletesen megégygyező, 's oly elégséges és oly kötelező erővel bíró vala, a' milyen csak valami a' földön lehet. A' több Európai Fejedelmeknek beálló nyilatkozatásaik is hasonlóképpen csak ők magok által es minden *diplomatikai* formalítások nélkül irattattak alá; 's valójában semmi nem is lett volna haszonnelkülvalóbb és rosszabban értett dolog, annál, hogy egy illy rend-

kívül való tulajdonságú *Dokumentum*, mint a' milyen ez, melynek tudniillik a' közönséges kötésekkel semmi egyformasága nintsen, de egyéberánt a' melynek megérősítettése önnön magában feltaláltatik, közönséges gyűlések' disputálásának tétetőd-jék-ki. —

„Mi nem tudjuk, hogy valyon erre már most el fognak-é tsendesedni az Ujsá-giró urak? de hízkelünk azzal magunk-nak, hogy a' dolognak ilyen megmagyará-zása után többé senki más meg nem fogja halgatni az ő kétségeskedéseket és bizon-talankodásokat.“

S t u t g a r d.

Württembergi Király ő Felsége, Okto-ber' 30-dikára viradó' éjjel, ezen városban hirtelen való halállal meghala.

Az ezen éjjelt követett napon, úgy mint Oktober' 30-dikán, a' még akkori Ko-ronaörkösné, most már Királyné ő Felsé-ge, lebetegedvén, egy Királyi Hertzegasz-zonyt szült szerentsésen.

A' Király' haláláról ilyen jelentés jött Nov. 2-dikán a' *Stuttgardi* Udvari Ujság-ban: —

„*Wilhelmus*, isten' kegyelméből *Wur-tembergi Király*. Kedves Híveim! Tetszett az isteni gondviselésnek *Friedrich* ő Királyi Felségét a' mi igen szeretett kegyelmes atyánkat ma (30 dikban) reggeli 2 órafelé az életből kiszollítani. Mint hogy a' mi Királyi Házunkban fennálló első szülöttsé-gi jusszerént, az Országlásra való követke-zés réánk szállott, és mi ehhez hozzá is fog-

tunk: ehzeképpest kegyelmesen kinyilat-koztatjuk 's ahozartjuk magunkat, hogy minden Királyi tisztviselőink, 's papi és világi szolgálk 's alattvalóink, a' magok erántunk tartozó szolgálatbéli köteleességei-ket, hűségesen 's engedelmességgel telyesi-teni fogják. A' mi iparkodásainknak egye-dülvaló célja a' réánk bízott alattvalók-nak boldogittatása leszén, a' melly felsé-ges célnak elerhetésére vezérlő első töre-kedésünk a' fog lenni, hogy országunknak egy az idő lelkének 's népeink szükségéi-nek megfelelő 's azoknak boldogságát elő mozditó *Constitútzsiót* adjunk. Midőn az erre vezérlő szent köteleességet által vesz-zük, a' mi Királyi kegyelmességünk felől minnyájotokat bizonyosokká teszünk. Költ. Oktob. 30-dikán, 1816-ban. —

Wilhelmus.

Magyar Ország.

A' Tsászár Huszár Regementje *Ns. Arad* Vben több jöltévői között számlálja Nagy Mgú *Vidák* Versetzi Püspök ő Exját, a' ki annak 5 akó bort, és egy ökröt ajándéko-zott; ugyan annyi bort adott *Tima* *Kui-sen* Kereskedő; *Versetz* Városának Taná-tsa pedig az ott lévő Katonaságnak bősége-sen húst osztatott. Ts. *Doctor Rózsa* Ur az Ó-Aradon és *Glogovácson* lévő Svadront gyakrabban meglátogatta, 's a' betegeket ön-nön költségen szerzett orvosságokkal gyó-gyította. Az új *Aradi Vice* *Esperest* *T. Lebze* *Ura* a' betegeknek és gyógyú-lóknak erősítésekre bort és húst adott. —

Nov. 5-dik napján Száz forint Huszaspénzért, Váltótzedulában 325 1/4 forintot, — egy Császári aranyért — fl. — kr. — egy Hollandus Aranyért — fl. — krt.

Nov. 6-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzedulában 322 2/3 forintot, — egy Császári aranyért 15 fl. 8 kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — krt.

Nov. 7-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzedulában 322 1/2 forintot. — egy Császári aranyért, — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — kr. adtak —

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Tudományos Dolgok.

Hogy a' M. K. Olvasóinak legvilágosabban előadhassuk a' már rész szerént kijött és rész szerént még ezután kijöendő Magyar, Német és Deák Lexicon kiadásának módját és körülállásait: legjobbnak tartottuk a' Lexicon egész Előljáró Beszédjét a' maga valóságában kiadni: —

E l ő b e s z é d.

Ez előtt mintegy húsz esztendővel a' Lötsei Gymnasiumban a' Természeti História és az Erkölti Tudományok Professora lévén, midőn későbbben a' Magyar Ifjúságnak Német nyelvre való tanítása is reám bízódott; elég alkalmatosságom vala tapasztalni, melly terhes fáradsággal, minő vesződséggel tanulta az Ifjúság idegen Deák nyelven, Deák és Német Lexiconok segítségével, a' Német nyelvet. A' tanulásnak ezen mind igen terhes mind hosszú útjából a' Tanulókat könnyebb és rövidebb útra vezérelni kívánván; 1799-ben Magyar nyelven készítettem számokra Német Grammatikát, 's ugyan abban az esztendőben egy kis Német Magyar Szókönyvet is nyomatattam. Igyekeztemnek ezen első zsengéit, nem kevés örömmre és megnyugtatóságra, igen jó neven vették Házámiai; a' melly felől mind a' két Munkátskának hirtelen való elkeléséből 's más több taubizonyások által is eléggé meggyőződtem.

A' dolognak ez a' mivolta reám nézve a' legnagyobb, legkedvesebb, de egyszersemind legtartósabb ösztön is volt többekre, 's idővel nagyobb próbatételekre. Elszántam tehát magamat egy bővebb Lexiconnak készítésére 's kiadására. Minél több kérésületeket tettem ebbéli igyekezetem végrehajtására; annál több akadályokra találtam; míg végre, Magyar és Erdély Országban (1800-ban) tett útazásim és némelly Tudósokkal 's buzgó Hazafiakkal ezen te-

kintetben folytatott levelezéseim után, 1803-ban nagyobb Német Magyar Lexicont adhattam ki. Ezen Szókönyvnek a' Magyar Német Rész, a' háborús körülállások, leginkább pedig az elhatalmazott drágaság miatt, csak 1807-ben látható világot. Ez elfogyván, a' második kiadás 1810-ben és 1811-ben alkalmasint megbővitve és megjobbítva jelent meg.

Még ennek a' második kiadásnak kijövele előtt, a' volt már a' szándékom, hogy egynehány Tudós Hazafiakkal együtt, egy — a' mennyire csak lehet, — tökéletes nagy Lexicont adjunk ki, a' mellybe a' Deák nyelv is felvétessék. Ezt a' jó igyekezetet mindenek helybehagyták, nem csak, hanem ezen való örömeiket velünk több ízben éreztették, és a' Munkának végrehajtására bennünket ösztönözni meg nem szüntek. Mit lehetett volna az egyesült erőitől várni, arról ezen nagy Lexiconnak egynehány kinyomatott első árkusai, mellyek a' Hazában sok Maecenasok és Tudós Hazafiak kezeikben megfordultak, bizonyágot tehetek. Azomban a' papiros pénz bőségének leszállítódása minden igyekezetünknek egyszerre nyakát szegte, úgy hogy a' Munka kiadására felveit módnak végrehajtásában boldogulni lehetetlen volt. Hogy az előfizetés útja, — melly egyébaránt az efféle költséges, 's világosabban szölván, ma hatvan heven ezer forintba kerülő nagy Munkának kiadására legalkalmasabb volna, — a' mai időben nem használható, azt igen könnyű általlátni; mivel egy ilyen könyv minden Részecinek a' kinyomatattatása nem hónapokig, hanem esztendőig tart, a' melly idő alatt a' dolgok ára már ma a' hihetlenségig szokott nevedetni, úgy hogy a' könyv árát esztendőkkal előre kiszabni nem lehet.

Ámbár a' körülállások még máig is terhesek, és csak a' reménység toplál boldogabb jövővel; mindazáltal bizván Nagy

lelkű Nemzetünk Nemes szívű Nagyjainak biztató bátorításokban, és pártfogásokban, bizván sok vagyonos és tehetőz Hazámfiainak a' hasznos tudományok eránt viseltető buzgó hajlandóságokhoz: ímé a' Lexiconnak harmadik kiadása is megjelenik, még pedig először ennek ezen kisebb kiadása Oskolai Lexicon nevé alatt, a' közönséges kívánság szerént három nyelven; mellynek

I. Darabja a' Német-Magyar-Deák Rész.

II. Darabja a' Magyar-Német-Deák Rész.

III. Darabja a' Deák-Magyar-Német Rész.

Mihelyt az Oskolai Lexiconnak mind a' három Darabja a' sajtó alól kiszabadul: nyomtatás alá adódik a' bővebb Szókönyv, mellynek az első Darabja Német-Magyar, a' második Darabja pedig Magyar-Német Rész lesz, 's a' melly az eddig való kiadásnál minden tekintetben tökéletesebb és sok ezer szóval megbővíve jelen meg. Egy ilyen nagy Lexicon, a' mellyben a' szóknek nem csak minden jelentései világosan megmagyaráztatnak és más nyelvre is általítottatnak, hanem minden különös szóllások formái is előhordatnak, harmadik nyelvel is szaporítani azért nem jó, mivel az által a' könyvnek nem csak a' nagysága 's az ára szorfelett nagyra nevelődik; hanem benne a' szó jelentéseinek felkeresése is igen terhes.

A' jelenvaló kisebb Szókönyvben különösen arra kellett vigyáznom, hogy ebből minden, még egy Tanúlóra néve szükségtelen szó kimaradjon, és az által a' könyvet, a' lehetőségig oltsóvá és még a' szegényebb sorsú Tanúlókra néve is megszerezhetővé tegyem. Így is már, a' mennyire hozzá vehetek, ezen oskolai Lexiconnak a' három Darabja rámege mintegy kilentzven 's még több árkusra is, és mivel minden árkusának egész kiadásban való kinyomtatása a' papírossal együtt száz ötven forintba 's így az egész Munka kiadása mintegy tizenhárom ezer forintba kerül: látnivaló, mennyire hasznos a' szükségtelen szók ki-

hagyásával a' könyvet kisebbíteni. Már a' Deák-Magyar-Német Részt nem lehetett úgy rövidíteni; a' honnan abban a' Részben magában is többre megy az árkusok száma, mint a' két első Részben együtt.

Ez-n rendkívül költséges Munka kiadhatására, az alább előadott módot kerestem ki; a' melly a' Magyar-Nemzetnek általjában dicsőségére valjék, és Hazánkban a' Tudományok gyarapodására nézve hasznos, sok szegény sorsú, és jó igyekezetű Tanúlókra nézve pedig jöltévé lehessen.

Ditsekedve 's örömmel említhetem, hogy még eddig minden Hazánk Nagyjai nemes szívű készséggel ajántottak és adtak egy egy, 's némelylek több árkus kinyomtatására is költséget, az alatt a' feltétel alatt, hogy az ezért járandó Magyar Átlás valamelly Gymnasium számára a' tíz Német és tíz Magyar Grammatikák pedig a' jó erkölcsű tanúlok között jutalmul osztassanak ki.

Mint hogy pedig a' kiadandó kétrendbéli Lexiconok árkusainak öszveséges száma a' két száz számot jóval is meghaladja, 's ahöz képest ugyan annyi számú jöltévek segítségével az egész Munkának minél előbb lehető kijövetelét végrehajtani, hogy az intézetnek milvolta és tzelja annál inkább elterjedjen és a' jó Igyekezet Előmozdúóinak száma ez által is szaporodhasson, itt következik az ez eránt kiadatott a' Haza Nagyjaihoz és a' Tudományok Barátihoz intézett Jelentés:

A' Magyar Nemzet Maecenassaihoz.

Sok ideig fogyatkozást láttak Nemzetünk Literátorai a' Magyar Nyelvnek tokéletesítésében, valamint a' tanuló Ifjúság is a' szükséges idegen Nyelvek megtanulása közben a' miatt, hogy alkalmas és bővebb Lexiconaink nem voltak. A' Hazában viselt Tanítói hivatalomnak folytatása alatt az ebbéli hijánosságnak szemmel lá:ott tanúja lévén: erre a' munkára magok a' kör-

nyúlállások által mintegy meghívtam. A' miket hűsz esztendők' elforgása alatt e' részben tettem, úgy reményelem, hogy hazafiúi buzgó igyekezetem felől eléggé tanúbizony-ságot tehetnek. Midőn egyfelől azzal dí-sekedhetem, hogy Hazámfiai fáradozásim jutalmául sokképpen kimutatták erántam való jó indúlatjokat és munkámmal való meg-elégedéseket; más részről azt állíthatom, hogy én is szüntelen igyekeztem fáradozá-simnak tökéletesebb és érleltebb gyümöl-tseivel kedveskedni.

Egyesítvén magamat egynehány tudós Hazafiakkal, már ez előtt öt esztendővel egy olyan nagy Munkának kiadásához kez-dettem, a' melly Literátorainknak e' részben talám minden kívánságokat teljesíthet-te volna: de a' terhes idők' környülálásai a' kinyomtatást lehetetlenné tették.

Most már midőn a' Párizspapai Lexicon-jának 1801-ben ki jött kiadása, valamint az én kis Lexiconjainknak 1810-diki és 1811-dibéli kiadásai egészen elfogytak; mind a' tanuló Ifjúság, mind minden Literátoraink még annál inkább érzik a' Szókönyvekben való nagy fogyatkozást.

Készen vagynak mind az iskolai Szó-könyvek, mellyekkel az Ifjúság ebbéli bij-jánossága kipótoltassék; mind a' nagyobb és bővebb Lexiconok, mellyekkel a' Lite-rátorok kívánságának valabára elég tétetőd-hetik. Boldogabb idők' reménysége alatt ezeknek kiadását már továbbra halasztani nem lehet. Azomban a' kinyomtatásra megkivántató költség olly nagy, hogy azt egyéb módon végre hajtani lehetetlen; ha-nemha abban a' hasznos Tudományok Párt-fogói, a' kiknek számával Nemzetünk mel-tán dísekedhetik, segítségül lesznek. Az erre kiválasztott Műd ollyan, hogy a' Párt-fogók Jótéteményének haszna, nem reám a' Kiadóra hárul, hanem egyenesen a' Nem-zet javára, Hazánkban a' hasznos Tudomá-nyok' gyarapítására, s a' jó erkölcsű, leg-inkább pedig a' szegény sorsú Tanulók' szor-galmatosságok megjutalmaztatására fordít-

tatik. Ehez képest tellyes reménységen vagyon a' felől, hogy valamint eddig tsak szóval közlött előadásomra, már is sok Jól-tévők találtattak, kiknek segítségek által a' Munkának nyomtatattása tellyes folya-matban vagyon: annál inkább ezen írásban foglalt előadásnak vagy buzgó kérésemnek megfontolására, mindenek, kiknek abban a' jöltévő Gondviselés módot adott, köz-hasznú igyekezetemnek előmozdítóí fognak lenni.

Minekokaért alázatosan kérem a' va-gyonosabb buzgó Magyar Hazafiakat, hogy a' már nyomtatás alatt lévő Lexiconból egy egy árkusnak kinyomtatattását magokra vál-lalni méltóztassanak. Egy ilyen árkusnak két ezer exemplárban való kinyomtatattása az a' megkivántató papirossal együtt szá-zötven forintba kerül. —

Hogy pedig ezen segedelembeli jótéte-mény köz haszonra fordíttathassék, ezen Summáéit mindjárt által adok Pártfogóim-nak :

1) ször. Egy Exemplárt a' Magyar Át-lásból, melly 62 darab Mappából és az.Át-láshoz tartozó 18 árkusnyi 's Abéczerendbe szedődött Repertoriumból áll. Ennek tizim-je ez: Magyar Atlasz, az az: Magyar Hor-vát és Tót Országok Vármegeinek, Sza-bad Kerületeinek és a' Hatáőrző Katona-ság Vidékeinek közönséges és különös Map-pái.

2) ször. Tíz Exemplárt a' következő tizimű könyvből: Német Grammatika ahoz-való Gyakorlásokkal, Német Olvasókönyvel és Szókönyvel együtt. Hatodik Kiadás, Bétsben, 1815.

3) ször. Tíz exemplárt a' következően-dő tizimű Magyar Grammatikából: Versuch einer ausführlichen praktischen Ungar. Sprach-lehre für Deutsche, nebst dazu gehörigen Auf-gaben und Uebungsstücken, so wie auch mit ei-nem Lese- und Wörterbuche. Wien 1812.

4) szer. A' kijövendő Lexiconoknak mind a' két rendbeli kiadásából, t. i. mind ezen Oskolai Szókönyvből, mind a' nagyobb

Lexiconból egy egy Exemplárt fogok szép papiroson Pártfogóimnak áttaladni.

A' Magyar Átlást vagy valamely Fő Oskolának vagy Gymnasiumnak számára lehet szentelni, hogy annak a' Hazai Geographia tanításában közönségesen hasznát vehessék mind a' Tanítók mind az Ifjúság; vagy a' ki ennyi áldozatot nem tehet, azt magának megtartja.

A' kétrendbéli Grammatikák, a' Pártfogók kívánságok szerint, vagy egyenesen a' kinevezendő Gymnasiumok Directoraihoz és Professoraihoz szállíttatnak, hogy általok közönséges Examenek alkalmatosságával az olyan Tanuló Ifjak között, kik magokat szorgalmatosságok és magok jó viselete által megkülönböztették, kiváltképpen pedig az ilyen tulajdonságú szegény sorsú Tanulóknak kiosztassanak.

Az Átlásba az Adó Neve, úgy a' Gymnasiumé is a' mellynek számára léssen szentelve, belé nyomtatódik; a' Grammatikák borítékjának bal oldalára pedig a' Kiosztó Neve léssen kinyomtatva, a' kiosztás tüzével együtt ilyen formán:

Praemium Diligentiae et Præbitatis
Morum, quod ex munificentia
N. N. — — —

In Examine Publico Anni 1817
obtinuit: — —

Ha a' Magyar Átlásnak es a' Grammatikáknak kiosztását a' Segedelemadó Hazafiak magok meghatározva előmbé nem szabják; akkor a' következendő Főbb Oskolákban s Gymnasiumokban osztatnak el, úgy mint:

a. *Magyar Országban.*

Aradon. Besztercze Bányán. Breznó Bányán. Budán. Csurgón. Debreczenben. Egerben. Eperjesen. Eszéken. Esztergomban. Fejérváron. Gyöngyösön. Győrben. Kalotsán. Kanizsán. Kaposváron. Kassán. Keszthelyen. Kétskemetén. Kis Szebenben. Konáromban. Korponán. Körmözt Bányán. Nagy Kőrösön. Kőszegen. Losontzon. Ló-

tsén. Magyar Óváron. Miskoltzon. Mórban. Nagy Bányán. Nagy Károlyban. Nagy Szombatban. Nagy Váradon. Nyitrán. Pápán. Sáros N. Patakon. Pesten. Pétsen. Privigyén. Podolinban. Po'segán. Po'sonyban. Rosembergen. Ro'snyón. Selmetz - Bányán. Sopronban. Szakoltzán. Szathmár Németiben. Szegeden. Szent Györgyön. Szent Márián, v. Szabadkán. Szigeten. Szombathegyen. Tatában. Temesváron. Trentsiben. Ujhelyben. Uj Videken. Ungváron. Jászberényben. Varasdon. Vátzon. Veszprémben. Zágrábban. Zsolnán.

b. *Erdélyben.*

Brassóban. Enyeden. Kézdi - Vásárhelyen. Kolo'sváron. Maros - Vásárhelyen. Szászvároson. Szebenben. Udvarhelyen. Zilahon.

A' Lexiconnak III. dik Deák - Magyar - Német Része eleibe mind a' Segedelemadó Hazafiak Nevei feljegyezttnek, mind az nyilván kitétetik, mimódon osztattak ki a' könyvek a' kinevezett Gymnasiumokban.

Mínthogy minden eddigvaló fáradozásimat Nemzetem hasznára fordítottam, és az által Hazafiáinak jó indulatjára magamat érdenessé tenni igyekeztem; reménylem, hogy a' midőn most a' Nemzet vagyonosabb Tagjaihoz, illy sokszoros jó tüzelnak elérésére segítségért folyamodom, azt megnyerhetem.

Márton Jó'sef.

A' fenn nevezett Lexiconok kinyomtatásának ezt a' közhasznú módját, ámbár még eddig a' Kiadó tsak itt helyben kezdete személyesen a' Hazai Maecenások eleibe terjeszteni: mégis már húsznál több Gymnasium számára vétettek ilyen módon a' nemes gondolkozású Pártfogók által Magyar Átlások, és a' jutalomúl kiosztando Grammatikák száma a' 600-zat meghaladja. Máltán reménylhetjük, hogy ez a' Tanuló Magyar Ifjúság javára tüzelőzö intézet, ez által közönségesse tevődven, egy illyen hasznos igyekezet Számos Pártfogókra talál Hazánkban. (Hogy a' Lexicon két első Darabja már kijött, a' mult Postán költ Kuricban jelentetük)